

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

V. E. Tyckseri.

Generalmajor Kibke.

GENERALMAJOR
JOHAN PETER KØBKE,

1824—1898.

AF

OBERSTLØJTNANT V. E. TYCHSEN.

SÆRTRYK AF "MILITÆRT TIDSSKRIFT". XXVII.

KJØBENHAVN.

BIANCO LUNOS KGL. HOF-BOGTRYKKERI (F. DREYER).

1898.

I nedenstaaende Linier skal der gives en Skildring af nys afdøde Generalmajor Købkes Levnedsløb, i hvilket han i noget over et halvt Aarhundrede viede sine bedste Kræfter til sit Fædrelands Tjeneste, saavel i Fredens Aar, som i de trange Tider, da Landets Forsvar kaldte dets Sønner til Fanerne.

Købke blev født i Fredericia den 5. Oktober 1824 og var Søn af karakteriseret Oberstløjtnant i Ingeniørkorpset Niels Christian Købke (f. 1793 † 1849) og Mette Marie f. Bruun (f. 1798 † 1888). Sin Barndom tilbragte han i Fredericia, hvor hans Fader som dirigerende Officer for Fæstnings- og Bygningstjenesten i Nørrejylland m. m. havde Garnison. Fra sit 8de Aar frekventerede han Byens „lærde Institut“, indtil han i 1838 sendtes til Kjøbenhavn, hvor han sattes i Mariboers Realskole for at forberedes til sin Indtrædelse paa den kongelige militære Højskole. Efter at have bestaaet Adgangseksamen til denne Skole indtraadte han som Elev i samme 1. November 1842 og udnævntes samtidig til Sekondløjtnant à la suite i Artilleriet uden Anciennetet. Efter Oprykningseksamen i 1844 tillagdes der ham Sekondløjtnants Anciennetet af 1. November 1842, samtidig med at han indtraadte i ældste Afdeling som Ingeniørelev. Undervisningen i denne Afdeling blev imidlertid pludselig hævet i Maj 1845, paa Grund af, at et af de sidst af-

gaaede Elever indgivet Memorandum betræffende Undervisningen og Eksamen i Fortifikation og Bygningsfagene med Forslag til Modifikationer heri foranledigede Læreren, Kaptajn Steenstrup, til at fratræde, og det fandtes ugørligt straks at faa Docenter i hans Fag. Ældste Afdelings Elever bleve da sendte til praktisk Tjeneste ved deres respektive Afdelinger, og Købke afgik saaledes til Ingeniørkorpset, hvor han ansattes ved de i 1842 oprettede Ingeniørtropper. Undervisningen i Højskolens ældste Afdeling genoptoges 1. September 1846, og i samme indtraadte paany Eleverne fra 1844 og endvidere de Elever, der havde taget Oprykningseksamen i 1846. I Begyndelsen af 1848, kort før der skulde afholdes Afgangseksamen, udbrød Krigen, og ældste Afdelings Elever ansøgte da om straks at maatte afgaa til Tjeneste ved Hæren, hvilket bevilgedes, idet deres indbyrdes Rangement fastsattes af en af Lærere og Elever bestaaende Jury, der satte Købke som Nr. 1 af Ingeniørofficererne.

Købke udnævntes 30. Marts 1848 til Premierløjtnant i Ingeniørkorpset med Anciennet af 1. Maj 1846 og ansattes samtidig ved Fæstnings- og Bygningstjenesten i Kjøbenhavn, hvorfra han dog allerede 17. April afgik til Felthæren i Slesvig med Major Lunding, der skulde overtage Stillingen som Kommandør for Feltingeniør-detachementet, ved hvilket Købke ansattes. Han deltog i Fægtningen 28. Maj i Sundeved, hvor han førte en Sapørdeling ved venstre Flankekorps og tillige under Fægtningen fungerede som Adjutant hos Korpsets Kommandør, Oberst Schleppegrell. Ligeledes førte han Sapørerne ved Oberst Juels Korps' Avantgarde, da denne Natten mellem 6. og 7. Juni blev overfaldet af Fjenden ved Hopdrup og adsplittet. Ved Feltogets Slutning var Købke blandt dem, som ved Revuen paa Lerbæk Mark 13. September 1848 modtog Ridderkorset af Kong Frederik VII's Haand.

I Vinteren 1848—49 gjorde han Tjeneste ved Generalkommandoen i Nørrejylland og var ansat ved sam-

mes Stab med Garnison i Fredericia, og da Generalkommandoens Personale i April 1849 overgik til Armeens Overkommando, fulgte han med som Ingeniørofficer ved Hovedkvarteret, i hvilken Egenskab han deltog i Fægtningen ved Adsbøl 3. April. Senere sendtes han op i Jylland for i Forening med Kommandørkaptajn Fischer m. fl. at forberede en eventuel Tilbagegang bag Limfjorden. Da denne Plan opgaves, kaldtes han tilbage og ansattes fra 15. Juni ved Feltingeniørdetachmentet, der da kommanderedes af Oberst Schlegel. Han byggede bl. a. den store Landgangsbro i Baaringvig med dertil hørende Kolonnevej og deltog i Udfaldet fra Fredericia 6. Juli som Fører for en Halvdeling Sapører ved General Mezas Brigade.

Købke forblev efter Vaabenstilstanden 1849 til Tjeneste ved Feltingeniørdetachmentet indtil sammes Opløsning i November Maaned og havde bl. a. det besværlige Hværv for Koldings og Fredericias Vedkommende at foretage Taksationsforretninger over den Beboerne ved Krigen tilføjede Skade. I Vinteren 1849—50 forblev han til Tjeneste i Fredericia Fæstning, hvor han var beskæftiget med Arbejder til dennes Forstærkning og tillige forestod en Infanteripionerskole. Ved den af Krigsministeriet for 1850 fastsatte Organisation for Feltingeniørdetachmentet, der skulde træde i Kraft den 1. Januar, ansattes han ved samme som Chef for en Sapørdeling. Under 4. Marts forbeholdtes der ham Kaptajns Anciennetet, og den 18. s. M. udnævntes han til Kaptajn af 2. Klasse. Da Hæren atter skulde rykke i Felten, afløstes han derfor som Delingsfører men forblev ved Feltingeniørdetachmentet, ved hvilket han under Feltoget fungerede som Stabschef under Major Dreyer som højstbefalende Ingeniørofficer. Han deltog i denne Egenskab i Slaget ved Isted 25. Juli. Senere ledede han forskellige vigtige Arbejder i Dannevirkestillingen, da denne besattes efter den sejrriege Kamp ved Isted.

Da Feltingeniørdetachmentet opløstes i Marts 1851,

forsattes han til Kjøbenhavn, idet han stillede til Raa-dighed for Ingeniørkorpset, hvis Chef var Generalmajor Schlegel, for at bistaa ved Udarbejdelsen af Forslag til Kjøbenhavns Befæstning saavel mod Land- som mod Søsiden. I samme Anledning sendtes han i Forening med Kaptajn Ernst i Juni 1851 paa en 8 Maaneders Rejse til Udlandet for at uddanne sig i den permanente Fortifikation og gøre sig bekendt med de nyeste euro-pæiske Befæstningsanlæg. Efter Hjemkomsten deltog han i Udarbejdelsen af Ingeniørkorpsets Befæstningsfor-slag af 1853, hvoraf den Del, som vedrørte Søbefæst-ningen, var overdragen ham. Dette Forslag var kun foreløbigt men dannede Grundlaget for det af Kaptajn Ernst, Premierløjtnant Kocfoed og Sekondløjtnant C. Keyper udarbejdede udførlige Forslag til Søbefæst-ningsanlæg ved Kjøbenhavn, som forelagdes Rigsraadet og vedtoges ved Lov af 31. Marts 1858.

Da Læreren i Land-, Vand- og Vejbygningskunst ved den kongelige militære Højskole, Kaptajn Scho-velin, der som Folketingsmand oftere havde stemt imod Regeringen og kort efter Folketingets Opløsning i 1853 undertegnede en Erklæring imod den, som Følge deraf blev forsat til Vejtjenesten i Lauenborg, men foretrak at tage Afsked af Krigstjenesten, fordeltes hans Lærer-gering for 1853—55 til tre andre Ingeniørofficerer, og Købke ansattes saaledes som interimistisk Lærer i Vandbygning, medens Kaptajnerne Petersen og Jør-gensen overtog Undervisningen henholdsvis i Landbyg-ning og Vejbygning.

Efter den 21. Marts 1853 at være udnævnt til Kaptajn af 1. Klasse ansattes Købte 7. April s. A. som Adjutant ved Ingeniørkorpset, og han blev ved Stabschefspladsens Oprettelse Stabschef ved Korpset 10. Juni 1861. I 11 Aar bistod han i disse Stillinger Korpsets Chef General-major (senere Generalløjtnant) Schlegel († 1864) ved Organisationen af Korpsets Tjeneste i det for dets Ud-vikling saa vigtige Tidsrum mellem de to Krige. Den

26. Januar 1858 benaadedes Købke med Dannebrogsmændenes Hæderstegn. Da Sløjfningen af Kjøbenhavns Landbefæstning paa Sjællandssiden blev besluttet, og der i den Anledning den 8. September 1858 under Korpsets Chefs Forsæde nedsattes en Kommission angaaende Sløjfningens Udførelse og Demarkationsterrainets Bebyggelse, blev Købke Sekretær i Kommissionen. Dennes Betænkning om Sløjfningen afgaves allerede samme Aar, medens Planen til Bebyggelsen først indsendtes i 1865, efter at Oberstløjtnant Dreyer, der ved Generalløjtnant Schlegels Død midlertidig havde overtaget Chefsposten ved Ingeniørkorpset, var bleven Formand i Kommissionen.

I denne Periode, nemlig i den første Halvdel af Sekstierne, kastede Købke sig med Iver ind i Debatten om et for vor Hovedstad saare vigtigt Spørgsmaal, nemlig om Ordningen af dens Havneforhold. Kjøbenhavns Havneforvaltning i Forening med Havneraadet havde udarbejdet en Plan til Forbedring af Kjøbenhavns Havn, som tillige med et Forslag til Ombygning af den gamle, brøstfældige Knippelsbro skulde til Forhandling i Borgerrepræsentationen. Købke, der havde været Forkæmper for Grosserer A. W. Andersens og den engelske Ingeniør John Murray's Forslag til Havnens Udvidelse Syd for Langebro og Udgravning af et Sejløb gennem Kalvebodstrand til Køgebugt, valgtes som Følge heraf i Marts 1863 ind i Borgerrepræsentationen, hvor han forblev indtil 1867. Han tog livlig Del i Forhandlingerne om de foreliggende Spørgsmaal og kæmpede for at faa Knippelsbro ombygget til en Svingbro, samtidig med at Strømforholdene ved Broen reguleredes ved Bolværkernes Flytning og fornemmelig ved Bortskæring af den Spids af Slotsholmen, paa hvilken Sukkerraffinaderiet „Phønix“ var opført. For at give Offentligheden Lejlighed til at dømme i Sagen udgav han i 1865 en Pjece „Om Knippelsbros Ombygning“. Hans Anskuelser fandt imidlertid ikke Tilslutning hos Havneforvaltningen og Havneraadet,

ej heller hos Indenrigsministeriets Konsulent, Vandbygningsinspektør, Justitsraad Carlsen. I „Tidsskrift for Mathematik“ 1865—66 affødte Sagen en heftig Kamp om Strømforholdene ved Knippelsbro mellem Stadsingeniør Colding, der havde erholdt Spørgsmaalet til Erklæring af Magistraten, og Lærer i Mathematik ved den kongelige militære Højskole, Kaptajnløjtnant N. F. Ravn, som støttede Købke. Resultatet blev imidlertid, at den ny Knippelsbro byggedes som Klapbro, uden at der skete nogen Regulering af Strømmen i dens Nærhed. Erfaringen turde have vist, at man havde gjort bedre i at følge de af Købke forfægtede Anskuelser, og hans førnævnte Pjece har derfor samme Aktualitet, som da den udkom for 33 Aar siden.

Under Krigen 1864 forblev Købke i Kjøbenhavn som Stabschef ved Ingeniørkorpset, hvis Chef, Generalløjtnant Schlegel, døde omtrent samtidig med Krigens Ophør efter i den sidste Tid at have været meget svag. Da Ingeniørtropperne den Gang sorterede direkte under Ingeniørkorpset, hvilket betydelig forøgede Tjenesten ved Korpsets Stab i Krigsperioden, var det et stort og anstrengende Arbejde, som paahvilede Stabschefen. Hertil kom Købkes Kamp i Borgerrepræsentationen, og at han efter et Fald med Hesten i længere Tid maatte holde Sengen og lede Forretningerne fra denne, hvorfor det ikke er saa underligt, at han efterhaanden følte sig overanstrengt. Han blev stillet til Raadighed for Ingeniørkorpset 19. April 1866, men saa sig af Helbredshensyn nødsaget til at afslaa Krigsminister, Generalmajor Neergaards Tilbud til ham om at overtage den ved Generalkrigskommissær von Schmidts Fratrædelse ledigblevne Post som Chef for Armeens Intendantur. Efter at have været tjenestefri i længere Tid i Vinteren 1866—1867 og gennemgaaet en Kur kom han imidlertid igen til Kræfter og ansattes da til Tjeneste ved Kjøbenhavns Fortifikation 5. Marts 1867. Medens Departementschefen, Major Thomsen, opholdt sig i Udlandet, fun-

gerede Købke fra 6. Juni til 27. Juli 1867 som Direktør for Kommandoen i Krigsministeriet, og han forblev efter denne Funktions Udløb til Disposition for Ministeriet, indtil han 31. August s. A. efter Krigsminister, Generalmajor Raasløffs Indstilling udnævntes til Chef for Armeens Intendantur og som Følge deraf udtraadte af Nummer samt sattes à la suite i Ingeniørkorpset. Ved den nye Hærlovs Ikrafttræden 21. September 1867 blev han Oberst uden for Nummer i Ingeniørkorpset og Chef for Hærens Forplejningskorps. Efter Loven af 26. Maj 1868 om Ordningen af dette Korps erholdt han 14. Juni 1868 tillige Udnævnelse til Generalintendant. Den ny Organisation af Forplejningskorpset traadte dog først i Kraft 1. Oktober 1868, idet samtidig Armeens Intendantur ophævedes. Den 28. Juli 1869 udnævntes han til Kommandør af Dannebrog af 2. Grad.

I 26 Aar beklædte Købke den vigtige Stilling som Generalintendant og Chef for Forplejningskorpset, og han fik saaledes Lejlighed til at organisere de forskellige Grene af den administrative Tjeneste ved Hæren og til at skabe det fornødne Personel til denne Tjenestes Bestridelse. Han medvirkede ogsaa til en Organisation af Hærens Sundhedsvæsen, ved hvilken dettes sanitære Tjeneste skiltes fra den administrative og udelukkende henlagdes under Lægekorpset, idet ogsaa Kommandoen over Sundhedstropperne overgik fra Generalintendanten til Lægekorpsets Chef.

Som bebudet i Loven af 26. Maj 1868 om Forplejningskorpsets Ordning var det Tanken, at den efter 5 Aars Forløb skulde unkerkastes en Revision sammen med Hærloven af 1867, og, støttet paa Erfaringer indhentede her og ved Ophold i Udlandet, arbejdede Købke ivrig paa at faa denne Revision gennemført. Han ansaa det navnlig for nødvendigt at skaffe den overordnede Intendantur en mere intelligent og kundskabsrig Tilgang ved at rekrutere den med Officerer fra hele Hæren, hvorfor han ogsaa tænkte sig Embedsstillingerne

i Forplejningskorpset gjorde til Officersstillinger. Hans Planer optoges i nogle Rigsdagen gentagne Gange forelagte Lovforslag desangaaende, som imidlertid ikke gennemførtes paa Grund af de politiske Konflikter mellem Statsmagtens forskellige Faktorer.

Den 5. Oktober 1889 naaede Købke, som den 21. December 1878 havde erholdt Kommandørkorset af Dannebrog af 1. Grad, Aldersgrænsen som Oberst, hvorfor han afskedigedes fra Ingeniørkorpset med Generalmajors Karakter, men bibeholdt sin Stilling som Generalintendant og Chef for Forplejningskorpset. Fra denne traadte han først tilbage, da han havde fyldt 70 Aar, idet han efter Ansøgning erholdt Afsked af Krigstjenesten den 31. December 1894; samtidig benaadedes han med Dannebrogordenens Storkors.

Købkes Interesse for den Stand, hvortil han hørte, gjorde sig ogsaa gældende paa andre Omraader end det tjenstlige. Det skyldtes saaledes hans varme Omsorg for Sagen og ihærdige Arbejde, at Officersforeningen i Kjøbenhavn stiftedes i 1881, ligesom han fra 1876, indtil han i 1897 paa Grund af Svagelighed maatte trække sig tilbage, beklædte Stillingen som Formand for det krigsvidenskabelige Selskab, hvis Anliggender han ledede med samme Omsigt og usvækkede Interesse for Sagen som alt Andet, hvad han paatog sig. Det vilde føre for vidt her at nævne alle de mange, for vort Forsvar betydningsfulde Spørgsmaal, som under hans Forsæde og ofte efter hans Initiativ have været fremdragne i Selskabet; „Militært Tidsskrift“s forskellige Aargange ville jo til Dels være et Spejl heraf. Ogsaa udenfor det militære Omraade beklædte Købke flere Tillidshværv. Han var saaledes Formand for den i Anledning af Christiansborg Slots Brand 1884 dannede Komite for „Nationalbidrag til Kongeborgen“ og for „Foreningen for Lægevagtstationer i Kjøbenhavn“. Foruden med de ovenanførte danske Ordenstegn var han hædret med Kommandørkorset af 1. Grad af den svenske Sværdorden

og med Kommandørkorset af 2. Grad af den norske St. Olafs Orden.

Købke ægtede 1. Maj 1851 Kirstine Marie Bruun, født 6. Oktober 1828, Datter af Klædefabrikant Johannes Ivar Bruun til Bruunshaab og Søndermølle (f. 1795 † 1836) og Marie f. Hansen (f. 1804 † 1882). Købke og Hustru vare Sødskendebørn, han Dattersøn, hun Sønnedatter af den for sin kommercielle og industrielle Virksomhed bekendte Justitsraad Bertel Bruun i Fredericia.

Efter nogen Tids Svagelighed afgik Købke ved Døden den 3. August 1898 paa Sygehuset i Viborg, godt 73 Aar gammel, og bisattes i Asmild Kirke den 11. s. M. Hermed afsluttedes et langt og virksomt Liv, og stededes en Mand til Jorden, hvis Ledestjerne havde været streng Pligtopfyldelse og sand Kjærlighed til den Gjerning, som var ham betroet. Han skaanede ikke sig selv og kunde derfor tjene sine Undergivne til følgeværdigt Eksempel.

